

u.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till:
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se.

Beslut

2026-02-06

Dnr SI 2025:12481

Sida 1 (4)

Yttrande över promemorian Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga

Regeringskansliets diarienummer: U2025/02404

Skolinspektionens yttrande omfattar de förslag och bedömningar som myndigheten har synpunkter på och som ligger inom myndighetens ansvarsområde. Det innebär att myndigheten avstår från att lämna synpunkter på övriga förslag.

Skolinspektionens synpunkter

Skolinspektionen arbetar för att alla barn och elever ska få en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Skolinspektionen anser att det ur ett barnperspektiv är av största vikt att detta gäller även frihetsberövade barn och unga.

Skolinspektionen ser positivt på att förslagen i promemorian avser att säkerställa att barns och ungas rätt till utbildning tillgodoses. Att barn och unga som är frihetsberövade erbjuds en kvalitativ utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges till barn och unga inom skolväsendet bör vara en självklarhet.

Utifrån dessa utgångspunkter följer nedan Skolinspektionens synpunkter.

7.2 Utbildningen för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt ska med nödvändiga avvikelser motsvara den utbildning som ges inom skolväsendet

7.3 Bestämmelser om utbildning för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt ska föras in i en ny förordning

Skolinspektionen delar bedömningen i promemorian om att ett otydligt regelverk skapar utrymme för olika bedömningar som i sin tur kan leda till att den utbildning som erbjuds inte är likvärdig. Som tidigare förts fram i myndighetens yttrande över betänkandet *En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga*, SOU 2023:44, kan bestämmelser som är allmänt hållna även innebära svårigheter vid Skolinspektionens tillsyn (enligt 26 kap. 3 § 1 skollagen [2010:800]). Detta får följden att det skulle

kunna bli svårt för Skolinspektionen att i ett eventuellt föreläggande formulera tillräckligt tydliga och konkreta åtgärder som Kriminalvården, om myndighetens skolverksamhet uppvisar brister, ska vidta (jämför Högsta förvaltningsrättens dom den 28 maj 2020 i mål nr HFD 2020 ref. 28).

Det nya regelverket som föreslås innebär, utöver vissa ändringar och tillägg i skollagen, att en ny förordning om utbildning för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt införs. Förslaget till förordning förtydligar visserligen de bestämmelser som ska gälla för Kriminalvårdens skolverksamhet. Vid tolkningsfrågor av bestämmelserna saknas det dock förarbeten, utöver uttalandena i promemorian, att utgå från.

Som exempel på tolkningsfrågor som kan uppstå kan nämnas 23 § (7.3.6) som öppnar upp för en mängd olika beslut gällande avvikelser från läroplanerna, kursplanerna och betygskriterierna vilka kan leda till konsekvenser för utbildningen som är svåra att överblicka i dagsläget (med samma svårigheter gällande 35 §). Även bestämmelsen om stöd i 5 § (7.3.12) kan nämnas. Av denna framgår det inte närmare vad som menas med att samråd inte behöver ske med elevhälsan om det är uppenbart obehövligt. Samma begrepp används visserligen i skollagen och en jämförelse kan således ske med uttalandena i förarbetena kring detta, men det skulle i så fall behöva förtydligas.

Om förordningen inte särskilt besvarar en fråga som uppkommer vid genomförandet av en tillsyn måste Skolinspektionen utgå från bestämmelserna i skollagen, vilka myndigheten fortsatt anser är allmänt hållna. Detta kan, som ovan nämns, försvåra en tillsyn av skolverksamheten.

I detta sammanhang vill Skolinspektionen även nämna förslaget i den nya förordningen om att Kriminalvården ska få meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av bestämmelserna i förordningen (51 §). Som exempel nämns att det kan handla om att Kriminalvården behöver meddela föreskrifter om hur olika förfaranden som regleras i förordningen ska gå till, exempelvis önskemål om byte av inriktning inom gymnasial utbildning (7.3). Skolinspektionen anser att det bör övervägas om det ska förtydligas inom vilka områden denna föreskriftsrätt gäller eller om en skolmyndighet ska samrådas med, innan föreskrifterna meddelas, för att säkerställa en likvärdig utbildning för alla barn och unga. Detta särskilt med hänsyn till att Skolinspektionen kan komma att granska Kriminalvårdens skolverksamhet med grund i föreskrifter som Kriminalvården själva har meddelat.

7.5 Utbildning för intagna i häkte

Skolinspektionen delar bedömningen i promemorian om att barns och ungas rätt till utbildning i häkte behöver stärkas och att det bör tillsättas en utredning som får i uppdrag att se över möjligheten att ge Kriminalvården ett tydligt ansvar för att elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som är intagna i häkte erbjuds särskild undervisning.

Förslaget i dagsläget ger Kriminalvården enbart en möjlighet att anordna utbildning som motsvarar grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning för intagna i häkte. Detta, tillsammans med att frågan om hur sådan utbildning ska anordnas ännu inte är utredd, gör att det enligt Skolinspektionen finns en risk för att häktade elever inte kommer att få utbildning i häkte.

Myndigheten anser att det är av stor vikt att barn och unga ges goda förutsättningar för utbildning under häktetiden och att deras rätt till utbildning tillgodoses även när de är häktade. För de elever som är skolpliktiga bör utgångspunkten, enligt Skolinspektionens mening, vara att det är en självklarhet att dessa ges utbildning motsvarande de obligatoriska skolformerna även i häkte.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Skolinspektionen har i tidigare remissförfaranden betonat vikten av att Kriminalvården får möjlighet att som huvudman först bygga upp de förutsättningar som krävs för att kunna tillgodose skolpliktiga elever deras rätt till utbildning och möjlighet att fullgöra sin skolplikt, innan förslagen om sänkt straffbarhetsålder genomförs (se Skolinspektionens remissvar över slutbetänkandet *Sänkt straffbarhetsålder*, SOU 2025:11, samt utkast till lagrådsremiss *Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott*, Ju2025/01945).

Skolinspektionen noterar dock att de nya bestämmelserna som ska styra skolverksamheten inom Kriminalvården föreslås träda i kraft först den 1 mars 2027, samtidigt som barn, enligt förslag, ska kunna lagföras och sättas i fängelse redan från den 1 juli 2026. Genom de förslag som redovisas i lagrådsremissen *Frihetsberövande påföljder för barn och unga* kommer det visserligen finnas en skyldighet för Kriminalvården att anordna utbildning för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt redan från den 1 juli 2026. Skolinspektionen anser ändå att detta kan påverka barns rätt till utbildning negativt och att det inte är rimligt att det är olika datum för ikraftträdande för förslagen i denna promemoria respektive tidpunkten för när barn, kan komma att dömas till fängelse och påbörja avtjänandet av fängelsestraff. Utifrån detta avstyrker således Skolinspektionen förslaget om ikraftträdande.

I ärendets slutliga handläggning har juristen Sofie Wahlberg deltagit.

X Torun Rudin

Stabschef

Signerat av: Torun Rudin

X Maria Sundkvist

Föredragande

Signerat av: Maria Sundkvist